

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 271/03-35

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 5. mája 2004 v senáte zloženom z predsedu Eduarda Bárányu a zo sudcov Juraja Babjaka a Ľubomíra Dobríka prerokoval sťažnosť maloletej J. C. a maloletej M. C., zastúpených matkou J. C., bytom K., právne zastúpených advokátkou JUDr. I. R., K., ktorou namietajú porušenie ich práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prerokovanie vecí v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd Okresným súdom Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 25 C 604/95, a takto

r o z h o d o l :

1. Právo maloletej J. C. a maloletej M. C., zastúpených matkou J. C., na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie vecí v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd Okresným súdom Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 25 C 604/95 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Košice II prikazuje, aby v konaní sp. zn. 25 C 604/95 konal bez zbytočných prietáhov.

3. Maloletej J. C., zastúpenej matkou J. C., priznáva primerané finančné zadost'učinenie vo výške 50 000 Sk (slovom päťdesiatisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Košice II povinný vyplatiť do rúk matky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Maloletej M. C., zastúpenej matkou J. C., priznáva primerané finančné zadost'učinenie vo výške 50 000 Sk (slovom päťdesiatisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Košice II povinný vyplatiť do rúk matky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Okresný súd Košice II je povinný uhradiť trovy právneho zastúpenia advokátke JUDr. I. R., K., vo výške 14 176 Sk (slovom štrnásťtisícjedenstosedemdesiatšesť slovenských korún) do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu.

6. Vo zvyšnej časti s'ťažnosti maloletej J. C. a maloletej M. C. nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 8. septembra 2003 doručená s'ťažnosť maloletej J. C. a maloletej M. C., zastúpených matkou J. C., všetci bytom K. (ďalej len „s'ťažovateľky“), právne zastúpených advokátkou JUDr. I. R., K., ktorou namietajú porušenie ich práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na prerokovanie vecí v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v znení protokolov č. 3, 5 a 8 (ďalej len „dohovor“) a práva na ochranu a starostlivosť nevyhnutnú pre ich blaho podľa čl. 3 ods. 2 Dohovoru o právach dieťaťa

Okresným súdom Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 25 C 604/95.

Matka sťažovateľiek v sťažnosti namieta, že konanie o určenie otcovstva a určenie výživného na jej maloleté deti, ktoré začalo 6. septembra 1995, nie je ani v súčasnosti po viac ako 7 rokoch a 11 mesiacoch právoplatne skončené a vo veci dosiaľ nebolo vynesené ani jedno meritórne rozhodnutie.

Sťažovateľky žiadajú, aby ústavný súd

- deklaroval porušenie ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a práva na ochranu a starostlivosť nevyhnutnú pre ich blaho podľa čl. 3 ods. 2 Dohovoru o právach dieťaťa okresným súdom v konaní vedenom pod sp. zn. 25 C 604/95

- prikázal okresnému súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 25 C 604/95 konať bez zbytočných prietáhov

- priznal každej maloletej primerané finančné zadosťučinenie vo výške 150 000 Sk a zaviazal okresný súd uhradiť im trovy právneho zastúpenia.

Ústavný súd 10. decembra 2003 sťažnosť sťažovateľiek v časti, ktorou namietajú porušenie ich práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru okresným súdom v konaní vedenom pod sp. zn. 25 C 604/95 prijal na ďalšie konanie uznesením č. k. III. ÚS 271/03-12. Vo zvyšnej časti sťažnosť sťažovateľiek odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

Na výzvu ústavného súdu účastníci konania oznámili, že súhlasia s prerokovaním veci bez ústneho pojednávania. Preto ústavný súd využil možnosť podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a upustil od ústneho pojednávania, lebo

vzhľadom na charakter veci, kde je rozhodujúci prehľad spisu, nemožno od ústneho pojednávania očakávať ďalšie objasnenie veci.

Predseda okresného súdu sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti listom doručeným ústavnému súdu 15. marca 2004. Vo vyjadrení potvrdil, že žaloba o určenie otcovstva bola podaná matkou sťažovateľiek na okresnom súde 6. septembra 1995 proti JUDr. J. M., bytom K. (ďalej len „odporca“). Dňa 19. apríla 1996 bol vo veci súdom ustanovený kolízny opatrovník a bol daný pokyn na doručenie návrhu odporcovi. Po opísaní chronológie vo veci vykonaných úkonov predseda okresného súdu konštatoval, že súd v danej veci nie je nečinný a v rámci svojich možností aj využitím tých prostriedkov, ktoré mu právna úprava poskytuje (doručovanie písomností za súčinnosti orgánov polície, predvedenie odporcu na pojednávanie, predvedenie odporcu k znalcovi na odber krvnej vzorky), vykonáva úkony smerujúce k rozhodnutiu veci. Predseda okresného súdu poukázal najmä na tú skutočnosť, že vzhľadom na predmet sporu a nedostatok iných dôkazných prostriedkov je nevyhnutná osobná účasť odporcu u znalca, čo sa však až doteraz napriek súčinnosti orgánov polície nepodarilo zabezpečiť. Vzhľadom na uvedené objektívne skutočnosti považuje sťažovateľkami požadované finančné zadosťučinenie za neprimerané.

II.

Ústavný súd na základe sťažnosti sťažovateľiek, vyjadrenia predsedu okresného súdu a hlavne spisu okresného súdu sp. zn. 25 C 604/95 zistil nasledovný priebeh a stav konania.

Dňa 6. septembra 1995 podala matka ako zákonná zástupkyňa maloletých sťažovateľiek Obvodnému súdu Košice 2 (ďalej len „obvodný súd“; v súčasnosti okresný súd) žalobu o určenie otcovstva a určenie výživného na svoje maloleté deti, sťažovateľky, proti odporcovi JUDr. J. M. Predmetná vec bola zaevidovaná pod sp. zn. 25 C 604/95.

Uznesením z 19. apríla 1996 ustanovil obvodný súd maloletým sťažovateľkám za kolízneho opatrovníka Obvodný úrad Košice II a požiadal ho o prešetrenie sociálnych

pomerov v rodine sťažovateliek. Zároveň v ten istý deň zaslal odporcovi opis žalobného návrhu.

Podľa § 79 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku súd je povinný doručiť návrh na začatie konania ostatným účastníkom do vlastných rúk. Keďže odporca zásielku súdu nepreberal, obvodný súd sa opätovne pokúšal doručiť žalobný návrh odporcovi na jeho pracovisku (3. mája 1996), v mieste trvalého bydliska (15. mája 1996) a za tým účelom požiadal o súčinnosť aj Mestskú políciu v Košiciach, prostredníctvom ktorej sa podarilo doručiť návrh odporcovi 1. júla 1996.

Ďalej už vo veci konajúci okresný súd viackrát nariadil pojednávania (18. septembra 1996, 21. októbra 1996, 9. apríla 1997, 5. mája 1997, 28. mája 1997, 23. júna 1997, 8. septembra 1999, 22. septembra 1999, 18. októbra 1999, 10. novembra 1999), ako aj informatívny výsluch odporcu (24. februára 1998, 24. marca 1998), na ktoré sa odporca bez ospravedlnenia nedostavil a jeho účasť nebolo možné zabezpečiť ani formou predvedenia príslušníkmi Policajného zboru na každé vytýčené pojednávanie (predvedenie okresný súd pred každým pojednávaním nariad'oval uznesením).

Pojednávanie konané 17. apríla 2000 okresný súd odročil za účelom nariadenia znaleckého dokazovania krvnou skúškou DNA. Za tým účelom uznesením z 19. mája 2000 ustanovil znalca MUDr. K., aby vypracoval vo veci znalecký posudok. Od 27. júna 2000, keď okresný súd zaslal znalcovi spisovú dokumentáciu, v priebehu nasledujúcich troch rokov okresný súd nevykonal žiadny úkon vo veci, len urgoval znalca listom z 12. februára 2001 (po ôsmich mesiacoch), listom z 22. januára 2002 (po ďalších jedenástich mesiacoch) a listom zo 7. mája 2003 (po ďalších šesťnástich mesiacoch), v ktorých okresný súd žiadal ustanoveného znalca o zdôvodnenie príčin nevyhotovenia znaleckého posudku vo veci.

Súdny znalec 14. mája 2003 okresnému súdu oznámil, že stanovenú úlohu nemôže splniť z dôvodu, že odporca sa napriek jeho opakovaným predvolaniam nedostavil na odber krvnej vzorky.

Uznesením z 22. októbra 2003 okresný súd nariadil predvedenie odporcu k znalcovi na odber krvnej vzorky. Listom z toho istého dňa okresný súd požiadal Daňový úrad Košice IV (ďalej len „daňový úrad“) o zaslanie opisu daňových priznaní odporcu za roky 1995 až 2002. Požadované dôkazy daňový úrad zaslal okresnému súdu 3. novembra 2003.

Dňa 18. decembra 2003 podalo Okresné riaditeľstvo Policajného zboru Košice II okresnému súdu správu o neúspešnom predvedení odporcu, ktorý sa nezdržiava ani v mieste doterajšieho bydliska, ani na adrese kancelárie.

Uznesením z 9. februára 2004 okresný súd opätovne nariaďuje predvedenie odporcu orgánmi polície na odber krvnej vzorky. Dňa 11. marca 2004 Obvodné oddelenie Policajného zboru Košice - Juh informovalo okresný súd, že ani tento pokus o predvedenie odporcu nebol úspešný, pretože jeho pobyt zistený nebol.

Okresný súd 5. apríla 2004 vytýčil termín pojednávania na 5. máj 2004. Ostatným úkonom súdu bolo vykonanie dožiadania na daňový úrad listom zo 6. apríla 2004 o zaslanie daňového priznania odporcu za rok 2003.

Listom z 30. apríla 2003 matka sťažovateľiek podala sťažnosť predsedovi okresného súdu na prietahy v predmetnom súdnom konaní. Predseda okresného súdu sa k sťažnosti vyjadril listom z 20. mája 2003, v ktorom matke sťažovateľiek oznámil príčinu nečinnosti súdu. Podľa jeho názoru neúspešnosť skončenia predmetnej veci nie je zapríčinená nečinnosťou súdu, ale výlučne nedisciplinovanosťou účastníka konania – odporcu. Podaním sťažnosti na zbytočné prietahy v konaní matka sťažovateľiek pred podaním sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavnému súdu vyčerpala iné právne prostriedky, ktoré jej zákon na ochranu práv maloletých poskytuje, tak ako to vyžaduje § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde.

III.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia

štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo na inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Preto na splnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet (I. ÚS 10/98).

V konaní o sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru zohľadňuje ústavný súd právnu a faktickú zložitosť veci, správanie účastníkov konania a postup samotného súdu v jeho konaní a rozhodovaní vo veci samej (napr. II. ÚS 813/00). Tieto tri kritériá zohľadňuje pri namietanom porušení práva na prerokovanie veci súdom v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru aj Európsky súd pre ľudské práva.

Z hľadiska prvého kritéria rozhodovanie o určení otcovstva a o výživnom nie je právne zložitou vecou, avšak často je zložitou vecou z hľadiska skutkového. Ak sa otec dieťaťa k otcovstvu priznáva, súd sa v podstate zaoberá už len skúmaním jeho príjmu a majetku a podľa toho určí výšku výživného, ktoré má na dieťa platiť. V okolnostiach prípadu za otca maloletých sťažovateľiek ich matkou označený odporca popiera svoje otcovstvo. Základnou podmienkou na to, aby mohlo byť rozhodnuté o výživnom, je totiž práve určenie otcovstva.

Pokiaľ ide o „správanie“ matky sťažovateľiek v preskúmvanej veci, ústavný súd nezistil skutočnosť, ktorá by mala byť zohľadnená na jej ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným prietahom.

Tretím hodnotiacim kritériom, použitím ktorého ústavný súd zisťuje, či došlo k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru, je správanie (postup) samotného súdu.

Obdobie úplnej nečinnosti okresného súdu ústavný súd zistil od 23. júna 1997, keď bolo odročené v poradí šieste pojednávanie pre neprítomnosť odporcu a opatrovníka,

do 21. januára 1998 (7 mesiacov), keď bol odporca volaný na informatívny výsluch na 24. február 1998. Ďalšiu nečinnosť ústavný súd zistil od 24. marca 1998, keď sa mal uskutočniť v poradí druhý informatívny výsluch odporcu (predvedenie odporcu orgánmi polície bolo neúspešné), do 18. mája 1999 (14 mesiacov), keď okresný súd vytýčil termín pojednávania na 16. jún 1999.

V danej veci nečinnosť okresného súdu bez toho, že by existovala zákonná prekážka takéhoto jeho postupu, podľa názoru ústavného súdu treba považovať za zbytočný prieťah, ktorým došlo k porušeniu čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Pri posudzovaní tohto obdobia ústavný súd zobral do úvahy svoju predošlú judikatúru, v súlade s ktorou obdobie poznamenané nečinnosťou všeobecného súdu, keď jeho konaniu nebráni žiadna zákonná prekážka, ústavný súd posudzuje ako zbytočný prieťah v konaní (napr. II. ÚS 3/00).

Vo vývoji maloletých sťažovateľiek obdobie ôsmich rokov (toľko už trvá súdne konanie) z hľadiska formovania ich osobnosti a citových väzieb nemožno považovať za zanedbateľné. Z tohto hľadiska nadobúda význam pre hodnotenie zbytočných prieťahov v konaní samotný predmet konania. Povaha predmetného konania (ochrana záujmov maloletých detí) a jeho význam pre sťažovateľky si vo všeobecnosti vyžadujú postup súdu vo veci s osobitnou starostlivosťou (napr. I. ÚS 54/02). V danom prípade tak okresný súd nepostupoval.

Pri rozhodovacej činnosti ústavného súdu (I. ÚS 70/98, II. ÚS 35/01) bolo už poukázané na to, že pod mimoriadnou pozornosťou súdnych orgánov v konaniach, ktorých predmetom sú vzájomné vzťahy medzi rodičmi a deťmi (nevyhnutne sem patrí aj určenie otcovstva a výživného), nemožno rozumieť len kvantitatívny aspekt aktivity súdu, ale aj jej kvalitatívnu stránku s ohľadom na predmet sporu a dôsledky súdneho rozhodnutia na ďalšie, často nie iba právne vzťahy účastníkov konania.

Hoci svoju aktivitu dokumentuje okresný súd vo svojom vyjadrení počtom nariadených pojednávaní vo veci (10) a uznesení o nariadení predvedenia odporcu orgánmi

polície, zo zápisníc z týchto pojednávaní však vyplýva, že časť z nich sa po začatí pojednávania ihneď odročila z dôvodu absencie odporcu, ale aj kolízneho opatrovníka.

V súvislosti so získavaním podkladov pre rozhodnutie okresný súd až 19. mája 2000, teda po 4 a pol roku od začatia konania, nariadil znalecké dokazovanie krvnou skúškou DNA u odporcu a v priebehu ďalších troch rokov iba pasívne trikrát listom urgoval znalca, aby odôvodnil príčiny nevyhotovenia znaleckého posudku.

Čo sa týka nazhromaždených informácií získaných dokazovaním okresného súdu, ústavný súd už pri svojej rozhodovacej činnosti uviedol, že k zbytočným priet'ahom v súdnom konaní môže dôjsť nielen nekonaním príslušného súdu, ale aj takou činnosťou súdu, ktorá nesmeruje k odstráneniu právnej neistoty účastníka súdneho konania vo veci, s ktorou sa obrátil na súd. Aj vo veci sp. zn. II. ÚS 64/99 ústavný súd uviedol: „Právo zaručené občanovi podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky sa môže realizovať len prostredníctvom takého konania súdov, ktoré smeruje k odstráneniu právnej neistoty, kvôli ktorej sa občan obrátil na orgán súdnej moci.“

Prvoradou povinnosťou súdu a sudcu je organizovať procesný postup v súdnom konaní tak, aby sa čo najskôr odstránil ten stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa osoba obrátila na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Takáto povinnosť je konkretizovaná jednak v § 6 Občianskeho súdneho poriadku, ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, jednak v § 100 Občianskeho súdneho poriadku, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd bez ďalších návrhov tak, aby bola vec čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, a napokon v § 114 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku, podľa ktorého predseda senátu pripraví konanie tak, aby bolo možné rozhodnúť spravidla na jedinom pojednávaní.

O priet'ahoch v súdnom konaní možno hovoriť vtedy, ak súd vôbec nevyužije tie procesné alebo iné prostriedky, účelom ktorých je zabezpečenie nielen účinnej, ale taktiež „rýchlej“ ochrany práv účastníkov súdneho konania, prípadne ak k ich použitiu siahne

vtedy, keď je ich skutočný príspevok (účinnok) k dosiahnutiu tohto účelu súdneho konania vylúčený, prípadne je značne minimalizovaný (I. ÚS 57/97).

Odporca sa na žiadne z nariadených pojednávaní, ako ani na informatívne výsluchy a stanovené termíny na odber krvnej vzorky k znalcovi neustanovil, a to aj napriek pokusom o jeho predvedenie orgánmi polície. Podľa názoru sťažovateľiek však okresný súd nepoužil voči odporcovi poriadkové opatrenia podľa § 53 Občianskeho súdneho poriadku. Bolo jeho povinnosťou zväžiť, ktoré z poriadkových opatrení, ktoré má k dispozícii, má použiť tak, aby zabezpečil postup v konaní, keďže predvádzanie odporcu na pojednávania a k znalcovi sa ukázalo ako neúčinné.

Všeobecný súd vzhľadom na jeho povinnosť organizovať procesný postup v súdnom konaní tak, aby sa čo najskôr odstránil ten stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa naň osoba obrátila so žiadosťou o rozhodnutie, zodpovedá za adekvátne a účelné využitie procesných prostriedkov, ktoré mu na tento účel zákon zveruje (vrátane poriadkových opatrení v zmysle § 53 Občianskeho súdneho poriadku). Okresný súd mal možnosť použitím poriadkových opatrení a aj podnetom orgánom činným v trestnom konaní (§ 169b Trestného zákona) pôsobiť na odporcu tak, aby za nerešpektovanie výziev a predvolaní niesol aj zodpovednosť, ktorú podľa príslušných právnych predpisov znášať má. V tomto prípade sa tak nestalo, čo malo za následok vznik prieťahu v konaní.

Osemročné trvanie konania o určenie otcovstva a určenie výživného, zohľadňujúc pritom význam predmetu konania, spôsob získavania podkladov pre rozhodnutie, viedli ústavný súd k záveru, že okresný súd nielenže nedostatočne naplnil požiadavku mimoriadnej pozornosti vyžadujúcej sa v takýchto typoch konania, ale jeho postupom došlo aj k zbytočným prieťahom (viac než 5 rokov) v konaní a k porušeniu základného práva sťažovateľiek upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy a v čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Vzhľadom na vyššie uvedené ústavný súd vyslovil porušenie práva sťažovateľiek na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a práva na prejednanie veci v primeranej

lehote postupom okresného súdu v predmetnom občianskoprávnom konaní, tak ako ho garantuje čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

IV.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, príp. nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, príp. prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

V súlade s § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ústavný súd okresnému súdu prikázal, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 25 C 604/95 konal bez zbytočných prieťahov. Účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdu. Tento účel možno dosiahnuť len právoplatným rozhodnutím.

V súvislosti s úpravou sťažnosti čl. 127 ods. 3 ústavy ustanovuje: „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.“

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje a z akých dôvodov sa ho domáha“.

Sťažovateľky žiadajú primerané finančné zadosťučinenie, a to každá vo výške 150 000 Sk. Matka maloletých sťažovateľiek poukazuje na to, že od výsledku tohto konania, teda od určenia, či odporca je alebo nie je ich otcom, sa odvíjajú ďalšie vzťahy, ktoré charakterizujú postavenie sťažovateľiek ako človeka a dieťaťa. Preto nečinnosť súdu ako

jediného kompetentného štátneho orgánu, ktorý ochranu týchto práv môže zabezpečiť, je pre sťažovateľky ujmom, ktorú ani ďalší priebeh konania nemôže napraviť.

Pri určovaní výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, keď priznáva spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Ústavný súd v tejto súvislosti zohľadnil, že predmetom súdneho konania, v ktorom došlo k zbytočným priet'ahom, je určenie otcovstva a výživného týkajúceho sa dvoch maloletých detí. Rozhodovanie v takýchto predmetoch sporu vyžaduje od orgánov verejnej moci vrátane súdov osobitnú starostlivosť.

Hoci ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v označenom súdnom konaní konal bez zbytočných priet'ahov, porušenie základného práva sťažovateľiek podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru však nemožno účinne odstrániť len uplatnením tejto právomoci ústavného súdu. V dôsledku toho bolo potrebné rozhodnúť aj o primeranom finančnom zadosťučinení. Vzhľadom na celkovú dobu konania okresného súdu, na rozsah zbytočných priet'ahov v jej rámci, berúc do úvahy skutočnosť, že sťažovateľky sa o zbytočné priet'ahy nijako nepričinili, a zohľadňujúc tiež konkrétne okolnosti prípadu, keď sťažovateľky zvlášť ťažko znášajú neprimeranú dĺžku konania, možno sumu 50 000 Sk pre každú z nich považovať za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

V.

Sťažovateľky vo svojej sťažnosti žiadajú, aby ústavný súd zaviazal okresný súd uhradiť trovy konania ich právnej zástupkyňi vyčíslené za dva úkony u každej zo sťažovateľiek celkom vo výške 14 176 Sk.

Ústavný súd pri rozhodovaní o trovách požadovaných právnou zástupkyňou sťažovateľiek vychádzal z ustanovenia § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Sťažovateľky boli vo veci úspešné, a preto je potrebné rozhodnúť o úhrade trov konania okresným súdom.

Pri výške náhrady trov právneho zastúpenia ústavný súd vychádzal z ustanovenia § 13 ods. 8 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška č. 163/2002 Z. z.“), ktoré upravuje výšku odmeny za zastupovanie pred ústavným súdom a podľa ktorého ak predmet sporu nie je ocenený peniazmi, odmena za jeden úkon je jedna tretina výpočtového základu. Predmetom konania pred ústavným súdom je ochrana základných práv a slobôd, ktorá nie je ocenená peniazmi. Podľa § 17 ods. 2 vyhlášky č. 163/2002 Z. z. základná sadzba tarifnej odmeny sa zníži o 20 %, ak ide o spoločné úkony pri zastupovaní alebo obhajobe dvoch alebo viacerých osôb.

Podľa § 1 ods. 1 vyhlášky č. 163/2002 Z. z. výpočtovým základom na účely tejto vyhlášky je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok predchádzajúceho kalendárneho roka.

Právna zástupkyňa sťažovateľiek vykonala úkony právneho zastúpenia v prospech sťažovateľiek v roku 2003. Podľa oznámenia Štatistického úradu Slovenskej republiky za prvý polrok 2002 bola priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky 12 811 Sk.

Podľa takto určených kritérií je výška odmeny za úkony prevzatie a príprava veci a podanie vo veci samej 4 270 Sk za každý úkon podľa ustanovenia § 16 ods. 1 vyhlášky č. 163/2002 Z. z., t. j. spolu 8 540 Sk, a znížená o 20 % predstavuje 6 832 Sk u každej

zo sťažovateľiek, spolu 13 664 Sk. Ústavný súd rozhodol aj o priznaní náhrady výdavkov na miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné vo výške jednej stotiny výpočtového základu podľa § 19 ods. 3 vyhlášky č. 163/2002 Z. z., t. j. dvakrát 128 Sk u každej zo sťažovateľiek, spolu 512 Sk.

Z týchto dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. mája 2004